

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ПІВНІЧНОГО МІЖОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

«14» серпня 2025 року

№ 60/179-рп/к

справа № 127/60/179-рп/к.25

м. Київ

*Про початок розгляду справи
за ознаками порушення законодавства
про захист економічної конкуренції*

Адміністративна колегія Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши подання Третього відділу досліджень і розслідувань від 12.08.2025 № 60-03/492-П та відповідні матеріали,

ВСТАНОВИЛА:

1. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ

(1) Північним міжобласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (далі – Відділення), з метою виконання завдань покладених Законом України «Про Антимонопольний комітет України», здійснюється державний контроль за дотриманням комунальним підприємством теплових мереж «Черкаситеплокомуненерго» (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*; *«Інформація, доступ до якої обмежено»*) (далі – КПТМ «Черкаситеплокомуненерго», Підприємство) та виконавчим комітетом Черкаської міської ради (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*; *«Інформація, доступ до якої обмежено»*) (далі – Виконком) вимог законодавства про захист економічної конкуренції на ринку послуг з постачання гарячої води у *«Інформація, доступ до якої обмежено»*.

(2) Відділенням направлено Виконкому лист про надання інформації від 11.04.2025 № 60-02/3042е.

(3) Листом від 18.04.2025 № 7785/11119-01-11 (вх. Відділення від 21.04.2025 № 60-01/2141) Виконком надав відповідь на вказаний лист.

(4) Відділенням направлено КПТМ «Черкаситеплокомуненерго» вимогу про надання інформації від 16.04.2025 № 60-02/3135е.

(5) Листом від 05.05.2025 № 11/1292 (вх. Відділення від 06.05.2025 № 60-01/2453) Підприємство надало відповідь на зазначену вимогу.

2. ВІДПОВІДАЧ

(6) Відповідачем у справі є КПТМ «Черкаситеплокомуненерго» (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*; *«Інформація, доступ до якої обмежено»*), яке здійснює надання

послуг з постачання гарячої води у межах **«Інформація, доступ до якої обмежено»**, де розташовані мережі, які знаходяться у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації Підприємства та використовуються (експлуатуються) ним для надання таких послуг своїм абонентам (споживачам).

(7) КПТМ «Черкаситеплокомуненерго» є ліцензіатом Національної комісії регулювання електроенергетики України з таких видів діяльності, як: **«Інформація, доступ до якої обмежено»**.

(8) Відповідно до відомостей, які містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, основним видом діяльності Підприємства за КВЕД є **«Інформація, доступ до якої обмежено»**.

(9) Отже, КПТМ «Черкаситеплокомуненерго» є суб'єктом господарювання у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

3. ВИЗНАЧЕННЯ МОНОПОЛЬНОГО (ДОМІНУЮЧОГО) СТАНОВИЩА

(10) Визначення становища КПТМ «Черкаситеплокомуненерго» на ринку послуг з постачання гарячої води у межах **«Інформація, доступ до якої обмежено»**, де розташовані мережі, які знаходяться у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації Підприємства та використовуються (експлуатуються) ним для надання таких послуг своїм абонентам (споживачам), здійснено відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованої у Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за № 317/6605 (із змінами) (далі – Методика), з урахуванням пункту 2.2 Методики та відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

(11) Як передбачено пунктом 2.2 Методики, етапи визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання, їх кількість та послідовність проведення, передбачені пунктом 2.1 Методики, було обрано та застосовано виходячи з фактичних обставин справи, зокрема: особливостей товару, структури ринку, обсягів наявної інформації щодо ринку тощо.

3.1. Встановлення об'єктів аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

(12) Відповідно до пункту 3.1 Методики об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання, група суб'єктів господарювання, конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим суб'єктом господарювання.

(13) Тобто, об'єктом для визначення монопольного (домінуючого) становища є:
 - суб'єкт господарювання – КПТМ «Черкаситеплокомуненерго»;
 - товар – послуги з постачання гарячої води.

Інша господарська діяльність Підприємства, крім надання вказаних послуг, не є об'єктом аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища.

3.2. Визначення переліку товарів та основних продавців, покупців цих товарів щодо яких має визначатись монопольне (домінуюче) становище

3.2.1. Складання переліку товарів, щодо яких має визначатись монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання і які мають ознаки одного товару, товарної групи

(14) Згідно з пунктом 4.1 Методики перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з товарів (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).

(15) Визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється, виходячи з подібності, зокрема: споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації та цін.

(16) Предметом здійснення вищевказаного державного контролю є дотримання Підприємством вимог законодавства про захист економічної конкуренції під час розроблення (визначення) економічно необґрунтованих норм споживання гарячої води відповідно до будівельних норм і правил - БНіП 2.04.01-85 «Внутрішній водопровід та каналізація будівель», що втратили чинність 01.03.2013, на основі яких рішенням виконавчого комітету Черкаської міської ради від 24.01.2024 № 77 затверджено такі норми споживання гарячої води.

(17) При цьому, норми споживання послуг з постачання гарячої води використовуються як під час встановлення уповноваженими органами тарифів на такі послуги, так і під час здійснення виконавцями розрахунків із споживачами за спожиті ними послуги (у разі відсутності/несправності вузлів розподільного обліку, з розрахунку на одну особу).

(18) З огляду на зазначене, товаром, щодо якого визначається монопольне (домінуюче) становище, є послуги з постачання гарячої води, які надаються Підприємством на платній основі.

3.2.2. Складання переліку основних продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів) товарів (товарних груп)

(19) За визначенням термінів, наведених у статті 1 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» від 09.11.2017 № 2189-VIII (далі – Закон):

- *виконавець комунальної послуги* – суб'єкт господарювання, що надає комунальну послугу споживачу відповідно до умов договору;
- *споживач житлово-комунальних послуг* – індивідуальний або колективний споживач;
- *індивідуальний споживач* – фізична або юридична особа, яка є власником (співвласником) нерухомого майна, або за згодою власника інша особа, яка користується об'єктом нерухомого майна і отримує житлово-комунальну послугу для власних потреб та з якою або від імені якої укладено відповідний договір про надання житлово-комунальної послуги;
- *колективний споживач* – юридична особа, що об'єднує споживачів у будівлі та в їхніх інтересах укладає договір про надання комунальної послуги.

(20) Згідно з пунктом 3 частини другої статті 6 Закону виконавцем послуги з постачання гарячої води є суб'єкт господарювання, який є власником (або володіє і користується на інших законних підставах) теплової, тепловикористальної або теплогенеруючої установки, за допомогою якої виробляє гарячу воду, якщо споживачами не визначено іншого постачальника гарячої води.

(21) При цьому, внаслідок технологічних особливостей процесу надання послуг з постачання гарячої води, споживачі не можуть за звичайних умов легко перейти до споживання аналогічних послуг іншого суб'єкта господарювання, що, можливо, здійснює

діяльність на території відповідного населеного пункту, оскільки кожен із таких суб'єктів здійснює діяльність у межах саме тих мереж, які йому належать (на праві власності, користування). Прокладення ж інших мереж гарячого водопостачання поряд з існуючими є економічно недоцільним, оскільки потребує витрачання значних матеріально-фінансових ресурсів.

(22) З огляду на зазначене, єдиними учасниками ринку послуг з постачання гарячої води у «*Інформація, доступ до якої обмежено*», де розташовані мережі, які знаходяться у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації Підприємства та використовуються (експлуатуються) ним для надання таких послуг своїм абонентам (споживачам), є:

- продавець (виконавець) – КПТМ «Черкаситеплокомуненерго»;
- покупці (споживачі) – фізичні особи та юридичні особи, які отримують або мають намір отримувати послуги з постачання гарячої води від Підприємства внаслідок того, що системи гарячого водопостачання їх приміщень (житлових або нежитлових) приєднані (підключені) саме до мереж гарячого водопостачання, які знаходяться у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації Підприємства для надання таких послуг.

3.3. *Визначення товарних меж ринку*

(23) Пунктом 1.3. Методики визначено, що:

- *ринок товару (товарний ринок)* – сфера обороту товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція;
- *товарні межі ринку* – товар (товарна група), сукупність схожих, однорідних предметів господарського обороту, в межах якої споживач за звичайних умов може перейти від споживання певного виду предметів господарського обороту до споживання іншого.

(24) Відповідно до підпунктів 5.1. та 5.2. Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

(25) Формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) здійснюється із переліку товарів, які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи), за показниками взаємозамінності, якими зокрема є:

- подібність призначення, споживчих властивостей, умов використання тощо;
- подібність фізичних, технічних, експлуатаційних властивостей і характеристик, якісних показників тощо;
- наявність спільної групи споживачів товару (товарної групи);
- відсутність суттєвої різниці в цінах;
- взаємозамінність товарів (товарної групи) з точки зору їх виробництва, тобто здатності виробників запропонувати нові товари на заміну існуючих.

(26) Стандартизованими товарами (товарними групами) можуть розглядатися товари, які мають єдину систему показників, параметрів, що характеризують товар, і у виробництві яких використовуються єдині чи однакові технічні стандарти, технічні умови, стандарти застосування тощо.

(27) За визначенням термінів, наведених у статті 1 Закону:

- *житлово-комунальні послуги* – результат господарської діяльності, спрямованої на забезпечення умов проживання та/або перебування осіб у житлових і нежитлових приміщеннях, будинках і спорудах, комплексах будинків і споруд відповідно до

нормативів, норм, стандартів, порядків і правил, що здійснюється на підставі відповідних договорів про надання житлово-комунальних послуг;

- *гаряча вода* – вода, призначена для задоволення санітарно-гігієнічних та господарсько-побутових потреб споживачів, якісні та температурні характеристики якої відповідають нормативним вимогам.

(28) Предметом типового індивідуального договору про надання послуг з постачання гарячої води, що є публічним договором приєднання та який опубліковано на вебсайті КПТМ «Черкаситеплокомуненерго» за посиланнями: <https://tke.ck.ua/dogovor/> та https://drive.google.com/file/d/1ZIGiEJbgzUPjox5UQ_Uj1dV3WuShnRMT/view Підприємство визначило, що виконавець (КПТМ «Черкаситеплокомуненерго») зобов'язується надавати споживачу послуги з постачання гарячої води відповідної якості, а споживач зобов'язується своєчасно та в повному обсязі оплачувати надані послуги та відшкодувати витрати теплової енергії на забезпечення функціонування внутрішньобудинкової системи гарячого водопостачання (за наявності циркуляції) в строки і на умовах, що визначені цим договором.

(29) За таких обставин, послуги з постачання гарячої води за показниками взаємозамінності, подібності призначення, споживчих властивостей та умов використання товару не мають еквівалентних товарів-замінників.

(30) У зв'язку з чим, товарними межами ринку, який досліджується, є послуги з постачання гарячої води.

3.4. *Визначення територіальних меж ринку*

(31) Відповідно до пункту 1.3. Методики територіальними межами ринку є територія зі сферою взаємовідносин купівлі-продажу товару (групи товарів), в межах якої споживач може задовольнити свій попит на певний товар, і яка може бути, як правило, територією держави, області, району, міста тощо або їхніми частинами.

(32) Згідно із пунктом 6.1 Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначається шляхом встановлення мінімальної території, за межами якої, з точки зору споживача, придбання товару є неможливим або недоцільним.

(33) При остаточному визначенні територіальних (географічних) меж ринку визначальною є менша здатність до переміщення або попиту, або пропозиції.

(34) Як було зазначено в пункті 20 цього подання, внаслідок технологічних особливостей процесу надання вказаних вище послуг, споживачі не можуть за звичайних умов легко перейти до споживання аналогічних послуг іншого суб'єкта господарювання, що, можливо, здійснює діяльність на території відповідного населеного пункту, оскільки кожен із таких суб'єктів здійснює діяльність **у межах саме тих мереж, які йому належать (на праві власності, користування)**. Для підтримки, модернізації і розвитку інфраструктури потрібні значні капіталовкладення для фінансування робіт із вдосконалення конструкцій.

(35) Тобто, отримання послуг з постачання гарячої води можливе лише у суб'єкта господарювання, який здійснює діяльність у межах саме тих мереж, які йому належать на праві власності або користування.

(36) Відповідно до рішення виконавчого комітету Черкаської міської ради від 03.10.2012 № 1307 **виконавцями послуг** з централізованого постачання гарячої води (наразі – послуг з постачання гарячої води) є:

- приватне акціонерне товариство «Черкаське Хімволокно» (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*); *«Інформація, доступ до якої обмежено»*);

- приватне підприємство «Теплопостачання» (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*; *«Інформація, доступ до якої обмежено»*) (для населення та інших споживачів житлового будинку *«Інформація, доступ до якої обмежено»*);
- КПТМ «Черкаситеплокомуненерго» (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*; *«Інформація, доступ до якої обмежено»*).

(37) Отже, територіальними межами ринку послуг з постачання гарячої води є територія у межах *«Інформація, доступ до якої обмежено»*, де розташовані мережі, які знаходяться у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації Підприємства та використовуються (експлуатуються) ним для надання таких послуг своїм абонентам (споживачам).

3.5. Проміжок часу, стосовно якого має визначатися становище суб'єктів господарювання на ринку – часові межі ринку

(38) У пункті 1.3. Методики визначено, що *часові межі ринку* – час стабільності ринку, тобто період, протягом якого структура ринку, співвідношення попиту та пропозиції на ньому істотно не змінюються.

(39) Відповідно до пункту 7.1. та 7.2. Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу, протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.

(40) У випадках, коли період повного обороту авансованого капіталу у виробництві відповідного товару є більшим, ніж один рік, як часові межі ринку як правило визначається проміжок часу, який дорівнює від одного до трьох зазначених періодів обороту капіталу.

(41) Часові межі досліджуваного ринку визначалися виходячи з мети розслідування та охоплюють період дії завищених норм споживання гарячої води, які були розроблені (визначені) КПТМ «Черкаситеплокомуненерго» та затверджені виконавчим комітетом Черкаської міської ради.

(42) Листом від 02.01.2024 № 07/07 (вх. Виконкому від 03.01.2024 № 105-01-18 КПТМ «Черкаситеплокомуненерго» звернулось до Виконкому щодо затвердження норми споживання гарячої води для житлових будинків, установ та організацій, які не оснащені приладами обліку гарячої води.

(43) Розглянувши вказаний лист рішенням Виконкому від 24.01.2024 № 77 «Про затвердження норм споживання гарячої води для житлових будинків, установ та організацій, які не оснащені вузлами обліку гарячої води» (далі – Рішення № 77) були затверджені норми споживання гарячої води у житлових будинках, установах, організаціях для господарсько-побутових потреб, підприємницької діяльності та ведення підсобного господарства у *«Інформація, доступ до якої обмежено»*.

(44) У зв'язку з цим, часовими межами досліджуваного ринку визначено період з 02.01.2024 (дата звернення Підприємства до Виконкому щодо затвердження норми споживання гарячої води для житлових будинків, установ та організацій, які не оснащені приладами обліку гарячої води) по 08.08.2025 (дата складання цього подання), протягом якого залишилась незмінною структура ринку, співвідношення попиту та пропозицій на ньому.

3.6. Визначення потенційних конкурентів

(45) Згідно з пунктом 9.1 Методики потенційними конкурентами вважаються такі суб'єкти господарювання: які мають матеріально-технічну базу, кадри, технології тощо, але

з різних причин не реалізують ці можливості; які виготовляють товари (товарні групи), що складають товарні межі ринку, але не реалізують їх на відповідному ринку; нові суб'єкти господарювання, які можуть вступити на ринок.

(46) Внаслідок технологічних особливостей постачання гарячої води, а також з огляду на обмеження, що пов'язані з територією розміщення (розташування) мереж, конкуренція на ринку послуг із постачання гарячої води відсутня, тому потенційні конкуренти у Підприємства відсутні.

(47) Отже, КПТМ «Черкаситеплокомуненерго» є єдиним виконавцем послуг з постачання гарячої води у «*Інформація, доступ до якої обмежено*», де розташовані мережі, які знаходяться у власності, господарському відданні, користуванні чи експлуатації Підприємства та використовуються (експлуатуються) ним для надання таких послуг своїм абонентам (споживачам).

3.7. *Визначення бар'єрів вступу на ринок*

(48) Пунктом 1.3. Методики визначено, що *бар'єри вступу на ринок* – обставини, що перешкоджають новим суб'єктам господарювання почати конкурувати на рівних із суб'єктами господарювання, що вже діють на певному товарному ринку.

(49) Відповідно до пункту 9.2. Методики бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).

(50) Бар'єрами для вступу на даний ринок потенційних конкурентів є, зокрема: економічні обмеження, пов'язані з необхідністю залучення значних фінансових ресурсів для придбання відповідного обладнання для організації надання послуг з постачання гарячої води; адміністративні обмеження, пов'язані з необхідністю отримання відповідних ліцензій.

3.8. *Загальні висновки щодо визначення монопольного (домінуючого) становища*

(51) Відповідно до абзацу другою частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.

(52) Таким чином, КПТМ «Черкаситеплокомуненерго» у період з 02.01.2024 по 22.07.2025 у межах «*Інформація, доступ до якої обмежено*», де розташовані мережі, які знаходяться у володінні, господарському відданні, користуванні чи експлуатації Підприємства та використовуються (експлуатуються) ним для надання таких послуг своїм абонентам (споживачам), має ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку послуг з постачання гарячої води.

4. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

(53) Діяльність у сфері надання послуг з постачання гарячої води регулюється, зокрема:

- Законом;
- Законом України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» (далі – Закон про комерційний облік);

- Правилами надання послуги з постачання гарячої води та типових договорів про надання послуги з постачання гарячої води, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 11.12.2019 № 1182 (далі – Правила № 1182);
- Методикою розподілу між споживачами обсягів спожитих у будівлі комунальних послуг, затвердженою наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 22.11.2018 № 315 (далі – Методика № 315);
- Порядком формування тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання, послуги з постачання теплової енергії і постачання гарячої води, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2011 № 869 (далі – Порядок № 869);
- Порядком формування тарифів на послугу з постачання гарячої води, затвердженим постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 08.04.2020 № 767 (далі – Порядок № 767);
- Процедурою встановлення тарифів на послугу з постачання гарячої води, затвердженою постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 08.04.2020 № 768 (далі – Процедура № 768).

(54) Згідно з пунктом 2 частини першої статті 5 Закону комунальними послугами є послуги з постачання та розподілу природного газу, постачання та розподілу електричної енергії, постачання теплової енергії, постачання гарячої води, централізованого водопостачання, централізованого водовідведення, поводження з побутовими відходами.

(55) Відповідно до частини першої статті 10 Закону ціни (тарифи) на житлово-комунальні послуги встановлюються за домовленістю сторін, крім випадків, коли відповідно до закону ціни (тарифи) є регульованими. У такому разі ціни (тарифи) встановлюються уповноваженими законом державними органами або органами місцевого самоврядування відповідно до закону.

(56) Згідно з пунктом 13 частини першої статті 17 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП), встановлює державні регульовані ціни і тарифи на товари (послуги) суб'єктів природних монополій та інших суб'єктів господарювання, що провадять діяльність на ринках у сферах енергетики та комунальних послуг.

(57) Відповідно до частини другої статті 28 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать встановлення в порядку і межах, визначених законодавством, тарифів на теплову енергію (у тому числі її виробництво, транспортування та постачання), тарифів на централізоване водопостачання та централізоване водовідведення, на інші комунальні послуги (крім тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання, тарифів на комунальні послуги, які встановлюються НКРЕКП), побутові, транспортні та інші послуги.

(58) Відповідно до частини третьої статті 4 Закону **до повноважень органів місцевого самоврядування належить**, зокрема:

- встановлення цін/тарифів на комунальні послуги відповідно до закону;
- **затвердження норм споживання комунальних послуг.**

(59) Згідно із статтею 144 Конституції України органи місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законом, приймають рішення, які є обов'язковими до виконання на відповідній території.

(60) Відповідно до постанови НКРЕКП від 07.07.2021 № 1085 «Про затвердження Змін до Ліцензійних умов провадження господарської діяльності у сфері тепlopостачання», тарифи на комунальні послуги, зокрема, з постачання гарячої води затверджуються органами місцевого самоврядування.

(61) Відповідно до пунктів 1 та 2 Порядку № 869 цей порядок визначає механізм формування тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання, послуги з постачання теплової енергії і постачання гарячої води для суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання на суміжних ринках, які провадять або мають намір провадити господарську діяльність з виробництва теплової енергії, її транспортування магістральними і місцевими (розподільними) тепловими мережами та постачання, надання послуг з постачання теплової енергії і постачання гарячої води. Порядок № 869 застосовується під час установлення органами місцевого самоврядування тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання, послуги з постачання теплової енергії і постачання гарячої води для суб'єктів природних монополій, а також для суб'єктів господарювання на суміжних ринках, зазначених у пункті 1 цього порядку, та поширюється на таких суб'єктів під час розрахунку зазначених тарифів.

(62) Згідно з пунктом 65 Порядку № 869 **річні плани надання послуг з постачання гарячої води складаються** у розрізі територіальних громад, у межах яких суб'єкт господарювання надає послуги з постачання гарячої води (є виконавцем таких послуг), на підставі укладених договорів **з урахуванням обсягів фактично спожитої води** і теплової енергії за показаннями вузлів комерційного обліку (у разі їх відсутності - **за встановленими нормами**) та інших техніко-економічних факторів.

(63) Пунктом 83 Порядку № 869 передбачено, що **кількість гарячої води, використаної для надання послуг з постачання гарячої води, визначається** за показаннями вузлів обліку, а за їх відсутності - **шляхом проведення розрахунків згідно із встановленими нормами.**

(64) Відповідно до пункту 92 Порядку № 869 формування статей витрат та їх коригування для розрахунку двоставкового тарифу на послуги з постачання гарячої води здійснюється із застосуванням механізму формування тарифів на теплову енергію.

(65) До умовно-змінної частини двоставкового тарифу на послуги з постачання гарячої води, яка частково покриває витрати на виробництво і транспортування від місця приготування до точки споживання **планованих обсягів гарячої води, визначених** за показаннями вузлів комерційного обліку, а в разі їх відсутності - **за встановленими нормами**, включаються витрати на холодну воду в обсягах споживання, витрати теплової енергії на підігрів такої води і електроенергії для її підкачування з метою підвищення тиску (у разі потреби), в тому числі втрати води, теплової і електричної енергії.

(66) До умовно-постійної частини двоставкового тарифу на послуги з постачання гарячої води (абонентської плати), яка покриває всі витрати (крім віднесених до умовно-змінних витрат), зокрема на виробництво, транспортування і збут гарячої води, включаються витрати води для підживлення мереж та витрати теплової і електричної енергії для її циркуляції у розподільних, внутрішньобудинкових мережах і рушникосушильниках (у разі їх підключення до системи гарячого водопостачання), та планованого прибутку.

(67) Згідно з пунктом 94 Порядку № 869 двоставковий тариф на послуги з постачання гарячої води складається з:

- **умовно-змінної частини, яка покриває умовно-змінні витрати і розраховується** за наявності вузлів обліку на 1 куб. метр спожитої гарячої води, а за їх відсутності в

житлових будинках - згідно з встановленими органом місцевого самоврядування нормами;

- умовно-постійної частини (абонентської плати), яка покриває умовно-постійні витрати і розраховується для окремих будинків згідно з тепловим навантаженням будинкової системи централізованого постачання гарячої води, а для окремих споживачів розподіляється відповідно до кількості помешкань у будинку, та планованого прибутку.

(68) Відповідно до пунктів 1.1 та 1.2 Порядку № 767 цей порядок визначає механізм формування тарифів на послугу з постачання гарячої води для суб'єктів господарювання незалежно від форми власності, які надають послугу з постачання гарячої води та тарифи яким встановлюються НКРЕКП. Порядок № 767 застосовується під час установлення НКРЕКП тарифів на послугу з постачання гарячої води для суб'єктів господарювання, зазначених у пункті 1.1 Порядку № 767, та поширюється на таких суб'єктів під час розрахунку тарифів.

(69) Згідно з пунктом 1.3. Порядку № 767:

- *виконавець послуги* – суб'єкт господарювання, який надає споживачу послугу з постачання гарячої води та є власником (володіє або користується на інших законних підставах) теплової, тепловикористальної або теплогенеруючої установки, за допомогою якої виробляє гарячу воду;

- *структура тарифів* – складові економічно обґрунтованих витрат, пов'язаних із провадженням у планованому періоді господарської діяльності з надання послуги з постачання гарячої води, які групуються за статтями відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку, що затверджені Міністерством фінансів України;

- *тариф на послугу з постачання гарячої води* – вартість надання одиниці послуги з постачання гарячої води визначеної кількості та відповідної якості, розрахована на основі економічно обґрунтованих планованих витрат з урахуванням планованого прибутку, коригування витрат та з урахуванням податку на додану вартість.

(70) Пунктом 2.2 Порядку № 767 передбачено, що формування тарифів на послугу з постачання гарячої води виконавцем послуги здійснюється відповідно до річних планів надання такої послуги, економічно обґрунтованих планованих витрат, визначених на підставі (норм) витрат і витрат ресурсів, техніко-економічних розрахунків та кошторисів.

(71) Відповідно до пункту 2.3 Порядку № 767 **річний план надання послуги з постачання гарячої води** погоджується органами місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень, визначених Законами України «Про місцеве самоврядування в Україні» і «Про житлово-комунальні послуги», та **визначається на підставі**, зокрема, державних та галузевих нормативів витрат теплової енергії і води або **затверджених органами місцевого самоврядування річних норм споживання гарячої води** та укладених зі споживачами договорів з урахуванням витрат теплової енергії та води в мережах централізованого постачання гарячої води, визначених в установленому законодавством порядку, відповідно до міжгалузевих, галузевих методик, інших документів щодо нормування витрат та витрат ресурсів, якими передбачені особливості технологічних процесів конкретного виробництва, зокрема Методики № 315.

(72) Згідно з пунктом 3.2 Порядку № 767 **до складу виробничої собівартості включаються** прямі матеріальні витрати:

- витрати на теплову енергію для надання послуги з постачання гарячої води на рівні вартості теплової енергії відповідно до встановлених НКРЕКП тарифів на теплову енергію виходячи з необхідних планованих обсягів надання послуги з постачання гарячої води для забезпечення кількісних і якісних показників послуги;

- **витрати на питну воду для надання послуги з постачання гарячої води, які формуються** відповідно до укладених договорів виходячи з необхідних планованих обсягів

надання послуги з постачання гарячої води для забезпечення кількісних і якісних показників послуги з урахуванням обсягів фактично спожитої води за показниками приладів обліку, а у разі їх відсутності - **за нормами та тарифами на централізоване водопостачання, встановленими органом, уповноваженим встановлювати тарифи.**

(73) Відповідно до пунктів 1.1 та 1.2 Процедури № 768 ця процедура визначає порядок встановлення тарифів на послугу з постачання гарячої води. Процедура № 768 застосовується НКРЕКП при встановленні тарифів на послугу з постачання гарячої води і поширюється на суб'єктів господарювання незалежно від форми власності, які є виконавцями послуги з постачання гарячої води відповідно до Закону² та тарифи яким встановлюються НКРЕКП.

(74) Згідно з підпунктом 9 пункту 2.2 Процедури № 768 **до заяви щодо встановлення тарифів додаються** в паперовому та електронному вигляді розрахунки, підтвердні й обґрунтовуючі матеріали та документи, що використовувалися під час проведення таких розрахунків, а саме: **копії рішень органів місцевого самоврядування про затвердження норм споживання житлово-комунальних послуг на постачання гарячої води.**

(75) Крім того, відповідно до частини другої статті 9 Закону про комерційний облік обсяги споживання гарячої чи питної води визначаються за показаннями вузлів розподільного обліку, а у разі їх відсутності - **за нормами споживання, встановленими органом місцевого самоврядування.** Загальний обсяг споживання гарячої або питної води у такій будівлі визначається як сума обсягу, визначеного за допомогою вузлів розподільного обліку та розрахункового обсягу, визначеного за нормою споживання для споживачів, приміщення яких не оснащені вузлами розподільного обліку.

(76) Згідно з пунктом 34 Правил № 1182 плата виконавцю за індивідуальним договором про надання послуги з постачання гарячої води з обслуговуванням внутрішньобудинкових систем про надання послуги складається з плати за послугу, визначеної відповідно до цих правил та Методики розподілу, що розраховується виходячи з розміру затвердженого уповноваженим органом тарифу та обсягу спожитої гарячої води або **за нормами споживання, встановленими органом місцевого самоврядування,** до встановлення вузла комерційного обліку.

(77) Відповідно до пункту 9 Методики № 315 у разі, якщо окреме приміщення будівлі/будинку, яке є самостійним об'єктом нерухомого майна, має окремий інженерний ввід зовнішньої інженерної мережі або окреме відгалуження перед вузлом комерційного обліку та не оснащене вузлом обліку комунальної послуги, то при наданні цьому приміщенню послуги з постачання гарячої води, централізованого водопостачання обсяг спожитої цим приміщенням комунальної послуги визначається за нормою споживання комунальної послуги, що встановлена органом місцевого самоврядування. Окрім визначеного таким чином обсягу спожитої комунальної послуги цьому приміщенню додатково здійснюється донарахування частки обсягів гарячої/холодної води, витраченої на загальнобудинкові потреби.

(78) Отже, норми споживання послуг з постачання гарячої води використовуються як під час встановлення уповноваженими органами тарифів на такі послуги, так і під час здійснення виконавцями розрахунків із споживачами за спожиті ними послуги (у разі відсутності/несправності вузлів розподільного обліку, з розрахунку на одну особу).

(79) При цьому, окремо необхідно звернути увагу на те, що згідно з підпунктом 21 пункту «а» статті 30 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать власні (самоврядні) повноваження щодо встановлення нормативів (норм) споживання комунальних послуг у порядку, передбаченому Кабінетом Міністрів України.

5. ОБСТАВИНИ, ЯКІ МІСТЯТЬ ОЗНАКИ ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

(80) КПТМ «Черкаситеплокомуненерго» листом від 02.01.2024 № 07/07 (вх. Виконкому від 03.01.2024 № 105-01-18) звернулось до Виконкому щодо затвердження норм споживання гарячої води для житлових будинків, установ та організацій, які не оснащені приладами обліку гарячої води.

(81) Пунктом 1 Рішення № 77, враховуючи вказаний лист Підприємства (як зазначено у тексті Рішення № 77), Виконком затвердив норми споживання гарячої води для житлових будинків, установ та організацій, які не оснащені вузлами обліку гарячої води, зокрема для житлових будинків з централізованим гарячим водопостачанням, обладнані умивальниками, мийками та душами, а також ваннами довжиною від 1500 мм, що становлять:

- для будівель, введених в експлуатацію до 01.03.2013 - **120 л/добу** або 3,5 м³/місяць;
- для будівель, введених в експлуатацію з 01.03.2013 - 100 л/добу або 3,0 м³/місяць.

(82) При цьому, листом від 05.05.2025 № 11/1292 (вх. Відділення від 06.05.2025 № 60-01/2453) Підприємство повідомило, що запропоновані норми споживання гарячої води ґрунтуються:

- на нормах **БНіП 2.04.01-85 «Внутрішній водопровід та каналізація будівель»** для будівель, що були введені в експлуатацію до 01.03.2013 із урахуванням того, що на період розробки проектної документації та введення в експлуатацію систем гарячого водопостачання житлових будинків діяв вказаний нормативний документ;
- на нормах ДБН В.2.5-64:2012 «Внутрішній водопровід та каналізація. Частина I. Проектування. Частина II. Будівництво» для будівель, що були введені в експлуатацію починаючи з 01.03.2013 із урахуванням того, що на період розробки проектної документації та введення в експлуатацію систем гарячого водопостачання житлових будинків діяв вказаний нормативний документ.

(83) Листом від 18.04.2025 № 7785/11119-01-11 (вх. Відділення від 21.04.2025 № 60-01/2141) Виконком повідомив, що Рішення № 77 є чинним та застосовується до споживачів **«Інформація, доступ до якої обмежено»** (як до споживачів КПТМ «Черкаситеплокомуненерго, так і до споживачів ПрАТ «Черкаське Хімволокно»).

(84) Разом з тим, відповідно до абзацу другого пункту 1 Положення про Положення про Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.04.2014 № 197 (втратило чинність 18.02.2023) (далі – Положення № 197), Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (далі – Мінрегіон) є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що **забезпечує формування та реалізує, зокрема, державну політику у сфері житлово-комунального господарства.**

(85) Згідно із підпунктами 36 та 39 пункту 4 Положення № 197 Мінрегіон відповідно до покладених на нього завдань **узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, інформує та надає роз'яснення щодо реалізації державної політики у відповідних сферах, зокрема у сфері житлово-комунальних послуг.**

(86) Так, листом від 18.12.2020 № 7/11/20231-20 (вх. Відділення від 23.12.2020 № 60-01/4903) Мінрегіон повідомив, що наразі чинним документом, який застосовується для визначення відпущеної теплової енергії теплопостачальними організаціями споживачам, у яких тимчасово відсутні прилади обліку, для проведення комерційних та інших розрахунків, є КТМ 204 України 244-94 «Норми та вказівки по нормуванню витрат

палива та теплової енергії на опалення житлових та громадських споруд, а також на господарсько-побутові потреби в Україні», затверджений Держжитлокомунгоспом України 14.12.1993.

(87) Саме в пунктах та формулах КТМ 204 України 244-94 є посилання на застосування при розрахунках норми витрат на гаряче водопостачання на добу на одного споживача **БНіП 2.04.01-85 «Внутрішній водопровід та каналізація будівель»**, яким передбачена норма в 120 л/добу – норма найбільшого споживання гарячої води для житлових будинків квартирної типу з ванною від 1500 до 1700 мм.

(88) БНіП 2.04.01-85 «Внутрішній водопровід та каналізація будівель» **втратили чинність 01.03.2013**, у зв'язку із прийняттям та веденням в дію ДБН В.2.5-64:2012 «Внутрішній водопровід та каналізація. Частина I. Проектування. Частина II. Будівництво», яким вже передбачена норма в 100 л/добу – добові витрати споживання гарячої води на одного мешканця в житлових будинках з ванною більше ніж 1500 мм.

(89) Отже, відповідно до роз'яснень Мінрегіону при встановленні норм споживання гарячої води при відсутності вузлів обліку **необхідно керуватись саме ДБН В.2.5-64:2012, як оновленими нормами, що були розраховані з метою приведення застарілих положень у відповідність із сучасними умовами, характером економічних відносин і чинним законодавством.**

(90) Таким чином, розроблення (визначення) Підприємством норм споживання гарячої води, що становлять 120 л/добу (на рівні, передбаченому БНіП 2.04.01-85, які втратили чинність з 01.03.2013) або 3,5 м³/місяць для одного споживача, **не відповідає вимогам чинного законодавства України.**

6. КВАЛІФІКАЦІЯ ДІЙ ВІДПОВІДАЧА

(91) Розроблення (визначення) КПТМ «Черкаситеплокомуненерго» економічно необґрунтованих норм споживання гарячої води, зокрема на рівні, передбаченому будівельними нормами і правилами - БНіП 2.04.01-85 «Внутрішній водопровід та каналізація будівель», що втратили чинність 01.03.2013, на основі яких рішенням виконавчого комітету Черкаської міської ради від 24.01.2024 № 77 затверджено такі норми споживання гарячої води, було б неможливим за умови існування значної конкуренції на відповідному ринку, адже в такому випадку споживачі мали б можливість вільно обирати між кількома виконавцями таких послуг та, у разі ущемлення їх інтересів, обрали б іншого виконавця.

(92) У зв'язку з відсутністю конкуренції на ринку послуг з постачання гарячої води у межах **«Інформація, доступ до якої обмежено»**, де розташовані мережі, які знаходяться у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації Підприємства та використовуються (експлуатуються) ним для надання таких послуг своїм абонентам (споживачам), і, як наслідок, відсутністю у споживачів КПТМ «Черкаситеплокомуненерго» альтернативи щодо придбання послуг з постачання гарячої води інакше ніж у Підприємства, зазначені дії призвели до настання негативних наслідків для споживачів (додаткові витрати на оплату послуг, обсяг надання яких визначався на підставі завищених норм споживання гарячої води), тобто ущемлення їх законних прав та охоронюваних інтересів при отриманні вказаних послуг.

(93) Листом від 05.05.2025 № 11/1292 (вх. Відділення від 06.05.2025 № 60-01/2453) КПТМ «Черкаситеплокомуненерго» надало до Відділення інформацію щодо кількості споживачів, яким Підприємство надавало послуги з постачання гарячої води за нормами

споживання, затвердженими Рішенням № 77, а також обсягів і вартості надання таких послуг протягом лютого 2024 року - березня 2025 року (див. таблицю).

Таблиця

Рік	Місяць	Кількість споживачів	Обсяг наданих послуг (м ³)	Вартість наданих послуг (тис. грн)
2024	лютий	9146	27402,724	2528,468
	березень	8423	25354,0731	2338,927
	квітень	8659	25535,4796	2355,707
	травень	8647	24434,0595	2254,054
	червень	9022	14329,4245	1321,72
	липень	8571	20919,7218	1929,849
	серпень	8372	21112,8883	1947,671
	вересень	8175	22964,9051	2118,372
	жовтень	8221	23932,973	2207,822
	листопад	8626	24895,8537	2296,654
	грудень	7946	24380,2424	2249,091
	Разом за 2024 рік			255262,345
	січень	7812	24055,6098	2219,142
	лютий	7783	24216,7428	3234,008
	березень	7656	23892,79	2204,124
Всього за досліджуваний період			327427,488	31205,609

(94) Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

(95) Пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» передбачено, що порушенням законодавства про захист економічної конкуренції є зловживання монопольним (домінуючим) становищем.

(96) Таким чином, дії КПТМ «Черкаситеплокомуненерго», які полягають у розробленні (визначенні) економічно необґрунтованих норм споживання гарячої води, зокрема на рівні, передбаченому будівельними нормами і правилами - БНіП 2.04.01-85 «Внутрішній водопровід та каналізація будівель», що втратили чинність 01.03.2013, на основі яких рішенням виконавчого комітету Черкаської міської ради від 24.01.2024 № 77 затверджено такі норми споживання гарячої води, містять ознаки порушення, передбаченого частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з постачання гарячої води у межах «Інформація, доступ до якої обмежено», де розташовані мережі, які знаходяться у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації КПТМ «Черкаситеплокомуненерго» та використовуються (експлуатуються) ним для надання таких послуг своїм абонентам (споживачам), що призвело до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на цьому ринку.

Враховуючи викладене, керуючись статтями 7, 12¹ та 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 36 і 37 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3 та 11 Положення про територіальне відділення

Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 року № 32-р, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 30 березня 2001 року за № 291/5482 (із змінами), пунктом 2 розділу II, пунктом 9 розділу VI та пунктом 1 розділу VII Порядку розгляду Антимонопольним комітетом України та його територіальними відділеннями заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за № 90/299 (із змінами), адміністративна колегія Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИЛА:

1. Розпочати розгляд справи, у зв'язку з наявністю в діях комунального підприємства теплових мереж «Черкаситеплокомуненерго» Черкаської міської ради (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*; *«Інформація, доступ до якої обмежено»*) ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з постачання гарячої води у межах *«Інформація, доступ до якої обмежено»*, де розташовані мережі, які знаходяться у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації КПТМ «Черкаситеплокомуненерго» та використовуються (експлуатуються) ним для надання таких послуг своїм абонентам (споживачам), що призвело до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на цьому ринку.

2. Доручити збирання та аналіз доказів у справі Третьому відділу досліджень та розслідувань Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України.

**Голова адміністративної колегії -
в.о. голови Відділення**

Андрій КАШНІКОВИЧ